
ÖĞRETMEN ADAYLARINA "ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ" KAZANDIRMA BAKIMINDAN FEN-EDEBİYAT VE EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN ETKİLİLİĞİ

Prof. Dr. Nuray SENEMOĞLU ve Prof. Dr. Durmuş Ali ÖZÇELİK

Eğitim, geçerli öğrenmeleri oluşturma sürecidir. Geçerli öğrenmeler ise belli hedefleri gerçekleştirmek üzere düzenlenen eğitimsel yaşantılar sürecinde meydana gelen kalıcı davranış değişimleridir. (Ertürk, 1972). Bu tür öğrenmelerin oluşturulmasında birçok faktör etkili olmaktadır. Bu faktörlerden biri öğretmendir. Öğretmen, öğrencide dersin, okulun ve sonuç olarak ulusal eğitimi sisteminin amaçları yönünde davranış değiştirmekle sorumludur (Varış, 1978, s. 115), Öğretmenin bu önemli sorumluluğu yerine getirebilmesi, hangi düzey için yetiştirilirse yetiştirilsin «genel kültür» ve «özel alan bilgisinin yanında öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazanmasına bağlıdır. Çünkü öğretmenlik sadece bilgi aktarıcılığı değil, başlı başına bir meslektir ve özel bir meslekî yeterliği gerektirir.

Etkili bir öğretmenin, öğrencilerinin özelliklerine uygun olarak dersin özel hedeflerini belirtmesi, hedeflere ulaşmayı sağlayacak öğrenme yaşantılarını seçmesi, çevreyi bu yaşantıları gerçekleştirecek biçimde hazırlayarak öğrencilerin bu yaşantıları kazanmalarını sağlaması, son olarak da öğrenmenin ne derece gerçekleştiğini kontrol ederek eksik ve yanlış öğrenmeleri düzeltmesi beklenir. Son yıllarda öğretme-öğrenme sürecinde güç ve karmaşık bir işgörsü olan öğretmenliğin sadece bir sanat olmadığı, sanatsal yanı da olan bir davranış mühendisliği (Özçelik, 1981, s. V) olduğu kabul edilmektedir. (Bilen, s. 1). Bu nedenle öğretmen adaylarının hizmet öncesinde davranış değiştirme ile ilgili temel kavram ve ilkeleri kazanacak ve bu ilkeleri değişik koşullarda uygulama gücüne sahip olacak şekilde yetiştirilmeleri gerekir. Bir başka deyişle, öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi beceri ve tutumlar hizmet öncesinde kazandırılmalıdır. Söz konusu davranışların kazandırılması ise öğretmenlik eğitimiyle mümkün olmaktadır.

Öğrencilerde istendik davranış değişmesinin oluşmasını sağlama ya da kılavuzlama görevini üstlenecek olan öğretmen adayının bu görevini yerine getirmesinde, hizmet öncesinde eğitim bilimleri alanında yetişmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenin öğrencilere eğitimin hedefleri doğrultusunda davranış kazandırabilmesi, büyük ölçüde eğitim bilimleri alanında kazanacağı davranışların yetkinliğine bağlıdır. Bu nedenle, araştırmada, öğretmen yetiştirmede «öğretmenlik bilgisi» kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğunun belirlenmesine çalışılmaktadır. Çalışmanın hizmet Öncesi eğitim politikalarına ışık tutacağına inanılmaktadır.

YÖNTEM

Ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede öğretmenlik bilgisi bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, hem fen-edebiyat hem de eğitim fakültesi bulunan üniversiteler alınmıştır. Daha sonra bu üniversitelerin fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin her ikisinde de ortak olan alanlar saptanmıştır. Araştırma söz konusu üniversitelerde bulunan fakültelerin belirlenen alanlarından mezun olup Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 1987 yılı «Öğretmenlik için Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı» na giren adaylar üzerinde yürütülmüştür. Boğaziçi ve Orta Doğu Teknik Üniversiteleri mezunlarından söz konusu sınava giren aday sayısı çok az olduğundan bu iki üniversite araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

Bu araştırmada, üzerinde çalışılan gruplar ve bunlardaki kişi sayıları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo - 1. Araştırmada Üzerinde alışılan Gruplar ve Bu Gruplardaki Kişi Sayıları (*)

Üniversite	Fen-Edebiyat Fakóltesi	Eğitim Fakóltesi
Atatürk Üniversitesi	658	866
Dicle Üniversitesi	236	321
Gazi Üniversitesi	72	320
Hacettepe Üniversitesi	148	24
Karadeniz Teknik Üniversitesi	91	159
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	56	322
Selçuk Üniversitesi	452	746
Ege-Dokuz Eylül Üniversitesi	504	619
TOPLAM	2217	3377

(*) Bu sayıların her üniversite içinde alanlara göre dağılışı bulguların incelendiği bölümde verilmektedir.

Araştırmada kullanılan veriler, adayların 1987 Millî Eğitim Gençlik v Spor Bakanlığı «Öğretmenlik İçin Mecburi Yeterlik ve Yarışma Sınavı»n da kullanılan Öğretmenlik Bilgisi Testinden elde ettikleri ham puanlardan oluşmaktadır. Verilerin analizinde ikiden fazla grubu ilgilendiren karşılaştırmalarda varyans analizi (Winer, 1971, Bölüm 6.3), iki grubu ilgilendiren karşılaştırmalarda ise t testi kullanılmıştır. Karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Bu araştırmada, daha önce de belirtildiği gibi ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede öğretmenlik bilgisi kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakólterinden hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlik Bilgisi Testi her alan için aynı olduğundan, önce alan ayrımı yapılmadan tüm üniversitelerdeki fen-edebiyat ve eğitim fakólterleri karşılaştırılmıştır. Daha sonra, her üniversite için ayrı ayrı olmak üzere alanlar düzeyinde karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu karşılaştırmaların ilkinde üniversite, sonrakilerde ise alan farkından gelen etkilene dışarı da tutmak için iki yönlü varyans analizi kullanılmış. F değerinin anlamlı çıktığı durumlarda t testi yapılarak elde edilen farkın kaynağına inilmeye çalışılmıştır.

Tüm üniversitelerin Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 2'de verilmiştir

Tablo - 2. Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakólterlerinden Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları (*)

Üniversite	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Atatürk Üniversitesi	658	13.14	5.319	866	14.32	5.356
Dicle Üniversitesi	236	10.60	5.984	321	13.45	6.706
Gazi Üniversitesi	72	8.76	5.648	320	16.13	5.801
Hacettepe Üniversitesi	148	14.24	5.336	24	16.30	4.825
Karadeniz Teknik Üniversitesi	91	10,30	5.435	159	12.30	4.877
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	56	8.11	4.943	322	14.57	4,860
Selçuk Üniversitesi	452	13.32	5.887	746	14.47	5.679
Ege-Dokuz Eylül Üniversitesi	504	16.13	5.634	619	16.68	5.254

(*) Altı çizili ortalamalar ile ilgili durum daha sonra ele alınmaktadır.

Tablo 2'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği ve bu ortalamalar arasındaki farkın tüm üniversitelerde eğitim fakülteleri lehine olduğu izlenimini vermektedir. Üniversiteler arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo - 3. Değişik Üniversitelerin Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinden Mezun olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Üniversite (A)	5563.491	7	794.784	25.78	
Fakülteler (B)	3835.420	1	3835.420	124.40	
AXB Etkileşimi	2455.093	7	350.728	11.38	=<.01
Grup İçi	171983.338	5578			

Tablo 3'teki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları için anlamlı bir üniversite-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. Bu durumda, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları bakımından fakülteler arasındaki fark üniversiteden üniversiteye değişmektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi üniversitelerde daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Hacettepe ve Ege-Dokuz Eylül Üniversiteleri dışındaki tüm karşılaştırmalarda eğitim fakültesi ortalamalarının, fen-edebiyat fakültesi ortalamalarından daha yüksek olduğunu

göstermektedir. Bu durum, Tablo 2'de diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir. (Özçelik ve Senemoğlu, 1989).

Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasındaki farkların her üniversite içinde, alanlar düzeyinde de incelenmesinin bu tür farklara ilişkin ayrıntılı bilgi sağlayacağı düşünülmüştür. Her üniversite içinde yapılan karşılaştırmalar aşağıda üniversitelerin alfabetik sırasına göre verilmiştir.

1. Atatürk Üniversitesi

Atatürk Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin her iki sinde de bulunan alanlardan mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo - 4. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim, Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Türk Dili ve Edebiyatı	127	15.94	4.511	104	15.54	5.505
Tarih	91	14.22	5.678	52	16.07	4.817
Coğrafya	80	14.10	5.873	70	17.37	5.429
Matematik	103	11.45	4.873	78	11.52	5.387
Fizik	39	11.34	4.361	59	13.29	4.702
Kimya	49	11,14	4.167	130	12.75	5.005
Biyoloji	65	12.52	4.952	88	13.71	4.812
Almanca	44	14.17	5.898	142	14.14	4.987
Fransızca	46	13.30	4.704	86	13.53	4.090
İngilizce	14	13.24	4.829	57	15.23	5.716

Tablo 4'teki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye ve alandan alana değiştiği izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farkların etkisi aynı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakültesi ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo - 5. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültesinde Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	2450.260	9	272.251	10.43	< .01

Fakülteler (B)	400.403	1	400.403	15.34	< .01
AXB Etkileşimi	358.643	9	39.849	1.53	
Grup İçi	39257.195	1504	26.102		

Tablo 5'teki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları için anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi olduğuna ilişkin bir kanıt sağlamamaktadır. Ancak Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalar bakımından fakülteler ve alanlar arasında fark olduğu gözlenmektedir. Hangi fakülte ve hangi alanla ilgili ortalamaların daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının tarih, coğrafya, fizik ve kimya alanlarında eğitim fakültesi lehine farklı olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 4'te diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir.

2. Dicle Üniversitesi

Dicle Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinin her ikisinde de bulunan alanlardan mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarıyla ilgili aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo - 6. Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Matematik	62	10.86	5.578	92	11.83	5.557
Fizik	38	10.01	5.130	87	14.09	8.078
Kimya	46	9.14	4.811	59	13.46	6.095
Biyoloji	90	12.39	12.392	83	14.42	14.425

Tablo 6'daki Bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği ve bu ortalamalar arasındaki farkın da tüm alanlarda eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo - 7. Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	365.468	3	121.823	3.03	< .05

Fakülteler (B)	1025.085	1	1026.085	25.48	< .01
AXB Etkileşimi	148.882	3	82.961	2.06	
Grup İçi	22105.852	549	40.266		

Tablo 7 incelendiğinde, Öğretmenlik Bilgisi ı estı puanları için anlamlı bir alan-fakülte etkileşiminin olduğuna ilişkin kanıt görülmemektedir. Ancak fakültelerle alanlar arasında fark bulunmaktadır. Hangi fakülte ve alanlarla ilgili öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla, ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları bakımından eğitim fakültesinin fizik, kimya ve biyoloji alanlarında, fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarından daha ilerde olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 6'da diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir.

3. Gazi Üniversitesi

Gazi Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo - 8. Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Genel Kültür Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Matematik	17	7.80	5.503	50	16.47	6.583
Fizik	4	8.00	5.711	80	15.59	4.993
Kimya	37	11.33	5.365	113	16.46	5.731
Biyoloji	14	7.86	4.783	77	16.01	6.065

Tablo 8'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği ve bu ortalamalar arasındaki farkın da bütün alanlarda eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakültesi ile ilgili öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırıldığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo - 9. Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	101.380	3	33.793	1.02	

Fakülteler (B)	1886.505	1	1886.505	56.88	< .01
AXB Etkileşimi	64.985	3	21.662	0.65	
Grup İçi	12735.276	384	33.165		

Tablo 9'daki varyans analizi sonuçları incelendiğinde, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, için anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi olduğunu gösteren kanıt bulunmamakta; sadece fakülteler arasında fark olduğu görülmektedir. Hangi fakültemle ilgili ortalamaların daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, eğitim fakültesindeki bütün alanlarla ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fen-edebiyat fakültesindeki ilgili alanların ortalamalarından daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, tablo 8'de diğerlerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir.

4. Hacettepe Üniversitesi

Hacettepe Üniversitesi fen ve edebiyat fakülteleri ile eğitim fakültesinden mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo - 10. Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Matematik	30	13.13	5.283	5	16.13	3.409
Biyoloji	93	14.25	5.172	10	17.80	3.847
Almanca	25	15.35	5.633	9	14.96	5.688

Tablo 10'daki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının bir fakülteden diğerine büyük ölçüde birbirine benzer olduğu izlenimini vermektedir. Bununla birlikte, alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen ve edebiyat fakülteleri ile eğitim fakültesinin Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 11'de verilmiştir,

Tablo 11'deki varyans analizi sonuçları ne anlamlı bir alan fakülte etkileşimi ne fakülteler, ne de alanlar arasında fark olduğuna ilişkin bir kanıt sağlamaktadır.

Tablo - 11. Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik alanlarından Mezun Olan Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	24.060	2	12.030	0.43	
Fakülteler (B)	76.627	1	76.627	2.76	

AXB Etkileşimi	55.166	2	27.583	0.99	
Grup İçi	4615.599	166	27.805		

5. Karadeniz Teknik Üniversitesi

Karadeniz Teknik Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo - 12. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Matematik	23	10.58	5.609	55	12.45	4.977
Fizik	27	11.20	4.933	43	12.46	4.327
Kimya	41	9.13	5.414	61	12.00	5.094

Tablo 12'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının bir fakülteden diğerine, değiştiği ve bu ortalamalar arasındaki farkların da eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13'teki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı bakımından anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi olduğuna kanıt sağlamamakta; sadece fakülteler arasında fark olduğu görülmektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla, ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalarda, kimya alanında eğitim fakültesi mezunu öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamasının fen-edebiyat fakültesi kimya mezunları ortalamasından daha yüksek olduğu gözlenmektedir.

Tablo - 13. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	63.955	2	31.877	1.23	
Fakülteler (B)	221.216	1	221.216	8,52	< .01
AXB Etkileşimi	24.360	2	12.180	0.47	
Grup İçi	6332.550	244	25.953		

6. Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Ondokuz Mayıs Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo -14 Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Matematik	14	6.60	4.506	56	13.54	5.590
Fizik	8	6.50	3.669	72	15.11	4.137
Kimya	7	9.38	3.186	110	13.74	4.817
Biyoloji	27	9.94	5.225	77	15.89	4.543

Tablo 14'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları ortalamalarının bütün alanlarda eğitim fakültesi lehine farklı olduğu izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo - 15. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	164.920	3	54.973	2.40	
Fakülteler (B)	1556.646	1	1556.646	67.87	<.01
AXB Etkileşimi	88.667	3	29.556	1.29	
Grup İçi	8486.446	370	22.936		

Tablo 15'teki varyans analizi sonuçları incelendiğinde, öğretmenlik Bilgisi Testi puanları için anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi olduğunu gösteren kanıt bulunmamaktadır. Sadece fakülteler arasında fark olduğu görülmektedir. Hangi fakülte ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla, ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, eğitim fakültesinde araştırma kapsamına girer tüm alanlarda Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarındaki ortalamalardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir.

7. Selçuk Üniversitesi

Selçuk Üniversitesi fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının aritmetik ortalama ve standart sapmaları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16'daki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye değiştiği ve bu ortalamalar arasındaki farkın eğitim fakültesi lehine olduğu izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakültesi ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırıldığında Tablo 17'deki sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo - 16. Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Türk Dil ve Edeb.	70	17.51	6.473	80	17.83	5.883
Tarih	75	17.28	5.135	62	17.51	5.862
Matematik	53	12.79	4.001	89	11.63	5.426
Fizik	81	8.53	5.496	101	11.75	5.822
Kimya	29	8.87	4.568	88	13.66	5.092
Biyoloji	134	12.11	4.815	76	14.13	4,965
Almanca	34	14.21	4.165	113	14.21	4.726
İngilizce	26	15.24	5.195	137	15.00	5.080

Tablo - 17. Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Genel Kültür Testi Puanlarının Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	6028.056	7	861.151	31.14	
Fakülteler (B)	302.051	1	302.051	10.94	
AXB Etkileşimi	814.834	7	116.405	4.21	< .01
Grup İçi	32685.792	1182	27.653		

Tablo 17'deki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi sonuçları için anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi olduğunu göstermektedir. B durumda, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları ile ilgili fakülteler arası, far alandan alana değişmektedir. Hangi fakülte ile ilgili ortalamaların hangi alanlarda daha yüksek olduğunu belirlemek amacıyla ortalamalar t testiyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar, eğitim fakültesinin fizik, kimya, biyoloji alanlarından mezun olan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarının, fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarından mezun olanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, Tablo 16'da diğerinden daha yüksek olan ortalamaların altı çizilerek gösterilmiştir.

8. Ege ve Dokuz Eylül Üniversiteleri

Ege Üniversitesi fen ve edebiyat fakülteleri ile Dokuz Eylül Üniversitesi eğitim fakültesinden mezun olan öğretmen adayları ile ilgili Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo - 18. Ege Üniversitesinin Fen «e Edebiyat Fakülteleri ile Dokuz Eylül üniversitesinin Eğitim Fakültesinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları

Alan	Fen-Edebiyat Fakültesi			Eğitim Fakültesi		
	n	X	s	n	X	s
Türk Dil ve Edeb.	50	17.45	5.156	76	18.79	4.621
Coğrafya	85	16.72	5.584	64	17.86	4.844
Matematik	53	12,87	5.510	49	15.29	5.573
Kimya	41	14.15	5.065	92	15.24	5.292
Biyoloji	203	15.12	5.204	69	16.44	4,380
Almanca	31	16.81	7.378	145	15.52	5.456
İngilizce	8	21.25	4.424	59	18.78	4.830

Tablo 18'deki bilgiler, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı ortalamalarının fakülteden fakülteye çok az, alandan alana ise bir ölçüde değiştiği izlenimini vermektedir. Alanlar arasındaki farklar ayrı tutularak fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri ile ilgili öğretmen Bilgisi Testi puanı ortalamaları varyans analizi ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo - 19. Ege Üniversitesi'nin Fen ve Edebiyat Fakülteleri ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesinin Değişik Alanlarından Mezun Olan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Bilgisi Testi Puanları Varyans Analizi

Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P
Alanlar (A)	2289.207	7	327.030	11.82	< .01
Fakülteler (B)	50.774	1	50.774	1.83	
AXB Etkileşimi	376.604	7	53.801	1.94	
Grup İçi	30651.733	1107	27.689		

Tablo 19'daki varyans analizi sonuçları, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları için ne anlamlı bir alan-fakülte etkileşimi ne de fakülte farkı olduğu ilişkin bir kanıt sağlamaktadır. Sadece alanlar arasında fark bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmada, ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmede ,«Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakültelerinden hangisinin daha etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu soru cevaplamak üzere önce alan ayrımı yapılmadan bütün üniversitelerde fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri karşılaştırılmıştır. Daha sonra bu karşılaştırmalar her üniversitenin kendi içinde ve alanlar düzeyinde yapılmıştır.

Öğretmen yetiştirmede «Öğretmenlik Bilgisi» bakımından fen-edebiyat ve eğitim fakülteleri arasındaki fark üniversiteden üniversiteye deĩşmektedir (Bakınız Tablo 2 ve 3). Söz konusu farkların Hacettepe ve Ege-Dokuz Eylül Üniversiteleri dışındaki bütün karşılaştırmalarda eğitim fakülteleri lehine sonuç verdiği görülmektedir. Bu durumda, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları bakımından eğitim fakültelerinin genellikle fen-edebiyat fakültelerinden daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nin fen, edebiyat ve eğitim fakülteleri arasında bir fark bulunmamaktadır, bu durum, Hacettepe Üniversitesi'ndeki tüm fakültelerde «Öğretmenlik Bilgisi derslerinin eğitim fakültesinin eğitim bilimleri bölümündeki öğretim elemanlarınca verilmekte olmasının bir sonucu olabilir. Ege Üniversitesi'nin fen edebiyat fakülteleri ile Dokuz Eylül Üniversitesi'nin eğitim fakültesi arasında da fark bulunmamaktadır. Ancak, bunun nedeni bilinmemektedir (Özçelik ve Senemoğlu, 1989).

Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı bakımından üniversite düzeyindeki karşılaştırmalarda, genellikle eğitim fakültelerinin daha etkili olduğu gözlenmektedir. Üniversiteler içinde alan düzeyine inildiğinde, bazı üniversitelerde tüm alanlarda, bazı üniversitelerde ise sadece bir ya da birkaç alanda «Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma bakımından eğitim fakültelerinin daha etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Atatürk Üniversitesi eğitim fakültesinin tarih, coğrafya, fizik ve kimya alanlarından mezun olanların Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarından mezun olanların puanlarından daha yüksektir (Bakınız Tablo 4 ve 5).

Dicle Üniversitesinde eğitim fakültesinin fizik, kimya, biyoloji alanlarından mezun olanların Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarından mezun olanlara göre daha yüksektir (Bakınız Tablo 6 ve 7).

Gazi Üniversitesi'nde karşılaştırma yapılan bütün alanlarda (matematik, fizik, kimya, biyoloji) eğitim fakültesi mezunlarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesi mezunlarından daha yüksektir (Bakınız Tablo 8 ve 9).

Hacettepe Üniversitesi'nin fen, edebiyat ve eğitim fakültelerindeki matematik, biyoloji ve Almanca alanlarından mezun olanlar arasında, Öğretmenlik Bilgisi Testi puanı bakımından anlamlı fark bulunmamaktadır (Bakınız Tablo 10 ve 11).

Karadeniz Teknik Üniversitesi'nin eğitim fakültesindeki kimya alanından mezun olanların Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesinin kimya alanı mezunlarından daha yüksektir (Bakınız Tablo 12 ve 13).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde, Gazi Üniversitesi'nde olduğu gibi, karşılaştırma yapılan bütün alanlarda eğitim fakültesi mezunlarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesinin ilgili bölümlerinden mezun olanlara göre daha yüksektir (Bakınız Tablo 14 ve 15).

Selçuk Üniversitesinde karşılaştırma yapılan sekiz alandan üçünde (fizik, kimya ve biyoloji) eğitim fakültesi mezunlarının Öğretmenlik Bilgisi Testi puanları, fen-edebiyat fakültesinin ilgili alanlarından mezun olanlara göre yüksektir (Bakınız Tablo 16 ve 17).

Ege Üniversitesi fen ve edebiyat fakülteleri ile Dokuz Eylül Üniversitesi eğitim fakültesi arasında Öğretmenlik Bilgisi Testi puanlarına göre anlamlı bir fark yoktur. (Bakınız Tablo 18 ve 19).

Sonuç olarak, «Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma bakımından hemen hemen bütün üniversitelerde eğitim fakültelerinin daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nde bu yönde bir fark bulunmaması, önce de belirtildiği gibi, bütün fakültelerdeki öğretmenlikle ilgili derslerin eğitim fakültesindeki eğitim bilimleri bölümü öğretim elemanlarınca verilmesinin bir sonucu olabilir. Ege ve Dokuz Eylül Üniversitelerini ilgilendiren karşılaştırmalarda böyle bir fark bulunmamasının nedeni ise bilinmemektedir.

Üniversitelerin içinde alan düzeyinde yapılan karşılaştırmalardan elde edilen bulgular, «Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma bakımından eğitim fakültelerindeki alanların genellikle daha etkili olduğunu; ancak, bu fakültelerden bir bölümünde bu üstünlüğün her zaman için geçerli olmadığını ortaya koymaktadır. Açık bir yönelim ortaya çıkmamış olmakla birlikte, «Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma bakımından eğitim fakültelerinin üstünlüğünün daha çok fizik, kimya, biyoloji ve tarih, coğrafya gibi «muhteva dersi» ni teliğindeki alanlarda söz konusu olduğu; bu üstünlüğün yabancı diller, Türk dili ve matematik gibi «ifade dersleri» niteliğindeki alanlarda o derecede "güçlü olmayabileceği anlaşılmaktadır.

«Öğretmenlik Bilgisi» kazandırma konusunda eğitim fakültelerinin açık bir üstünlük göstermekte olması beklenen bir durumdur. Bu sonuç, eksikleri bulunması halinde bunlar da tamamlanarak «öğretmenlik formasyonu» kazandırma işgörüşünün eğitim fakültelerine verilmesinin en uygun seçim olacağını göstermektedir.

KAYNAKLAR

Bilen, Mürüvvet. **Başarılı öğretim İçin Teknikler**, Ankara : Basım Sanayii.

Ertürk, Selâhattin., 1972. **Eğitimde «Program» Geliştirme**, Ankara : Yelkentepe Yayınları No. 4. Özçelik, Durmuş Ali, 1981. Okullarda Ölçme ve Değerlendirme, Ankara : ÖSYM Eğitim Yayınları

Senemoğlu, Nuray. 1989; «Ortaöğretim Kurumlarına Öğretmen Yetiştirmede Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Etkililiği». **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**'nin 4. sayısında yayımlanacaktır.

Varış, Fatma: 1978, **Eğitimde Program Geliştirme «Teori ve Teknikler»** Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No. 75

Winer, a. J. 1971, **Statistical Principles in Experimental Design**, New York: McGraw-Hill Book Co
